

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2018 жылғы 20 қыркүйектегі
№ 469 бұйрығына 57 - қосымша

Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрінің
2013 жылғы 3 сәуірдегі
№115 бұйрығына 497 - қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы

1 - тарау. Жалпы ережелер

1. Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабы б) тармақшасына сәйкес әзірленген.

2. Бағдарламаның мақсаты: тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларда (бұдан әрі – ТҚАБ) қоғамдық мінез-құлық, әртүрлі тұрмыстық және әлеуметтік жағдайларда дербес болуға мүмкіндік беретін арнайы әлеуметтік икемдер мен дағдыларды қалыптастыру.

3. Бағдарламаның міндеттері:

1) білім алушылардың өзіне өзі қызмет көрсету, тамақтану дағдыларын қалыптастыру;

2) тұрмыстық икемдерді қалыптастыру;

3) әлеуметтік мекемелердің ұсынған қызметтерін пайдалана алу және бағдарлық дағдыларды қалыптастыру (сауда, тұрмыстық қызмет, байланыс жасау, мәдени қызметтер, медициналық көмек және қоғамдық көлік);

4) мінез-құлықтың моральды-этикалық нормаларын, адамдар арасындағы өзара қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру;

5) өз бос уақытын ұйымдастыру дағдылары мен мүмкіндіктерін қалыптастыру;

6) адами-тұлғалық қасиеттерді тәрбиелеу: еңбексүйгіштік, жанашырлық сезімі, үлкендерге деген құрмет, патриоттық сезім;

7) ақыл-ой аумағы мен психофизикалық даму кемшіліктерін түзеу, ірі және ұсақ моториктерді дамыту.

2 - тарау. Оқу процесін ұйымдастырудағы педагогикалық тәсілдер

4. Бағдарлама концентрикалық тәсіл бойынша құрылған, онда бір ғана оқу материалы бірнеше рет ұсынылады, мұндағы әрбір қайталаулар күрделене түседі және білім берудің мазмұны кеңейеді, нәтижесінде жаңа және тұрақты әлеуметтік-тұрмыстық икемдер мен дағдыларды қалыптастыру үшін жан-жақты зерттелген материалды қайталау және тереңдетуді жүзеге асыруға мүмкіндік беретінінің жекелей элементтері нақтыланып, тереңдей береді.

5. «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәні бойынша оқыту процесінде тұлғалық қасиеттерді дамыта оқытудың белсенді әдістерін пайдалану арқылы жүзеге асырылады:

1) білім алушылардың пікірін сыйлау және әрі қарай дамыту мақсатында қалыптасқан білім мен түсініктерді пайдаланудың маңыздылығын білу;

2) қызмет түрлері мен жіті іріктелген тапсырмалардың көмегімен ынталандыра және дамыта оқыту;

3) «Оқытуды бағалау» арқылы оқытуды қолдау;

4) шығармашылық ортаны құру мақсатында әртүрлі тәсілдермен оқытуды дифференциациялау.

6. ТҚАБ оқыту процесін ұйымдастырудың педагогикалық тәсілдерінің негізінде бүкіл әлеммен қабылданған «қалыптандыру» педагогикалық концепциясы жатыр. Бұл концепцияға сәйкес білім алушылар түзеу-педагогикалық іс-шаралардың барлық жүйесін жобалау кезіндегі негізгі және жалғыз есептеу нүктесі болып табылады. Жоспарланған педагогикалық іс-шаралар қоршаған ортаның өзгеруін, әрбір оқушының жеке қызметін стимулдаушы жағдайда білім алушылармен тікелей жұмыс жасауды қамтиды.

7. «Қалыптандыру» концепциясының негізінде арнайы мектеп жағдайында ТҚАБ білім алушыларды оқыту және тәрбиелеу процесін ұйымдастыру қағидалары жиынтықталған.

8. Білім алушылардың құқығын тану қағидасы жекелей қарқында дамиды, ол әрқайсысының жекелей ерекшеліктерін сақтауға мүмкіндік береді. Бұл қағиданы ұстану оқытудың жекелей бағдарламаларының мазмұнын анықтау мақсатында дамудың мүмкіндіктерін ұдайы зерттеуді ұсынады.

9. Әрбір оқушының жекелей мүмкіндіктері мен тұлғалық жетістіктері мониторингінің нәтижелері есебімен педагогтың оқытудың дидактикалық құралдары, формалары, әдістері, мазмұнын іріктеу қағидасы.

10. Білім алушылардың әлеуметтік дағдылары мен тәжірибелік қызметін қалыптастыру үшін сәйкес мектеп ортасын құру қағидасы:

1) икемдер мен дағдыларды қалыптастыру олар қолданысқа түсетін жағдайға сәйкес жүзеге асады. Бұл білім мен дағдыларды жаңа жағдайға ауыстыру қиындығымен байланысты;

2) әртүрлі өмірлік жағдайлардан көрініс беретін кеңістіктің өзгеруі, пәндік орта білім алушылар қажеттіліктерінің өзгеруімен байланысты өзгеріп отырады;

3) ыңғайлы әлеуметтік-тұрмыстық және пәндік-дамытушы орта мектепте білім алушылардың жастық және физиологиялық ерекшеліктеріне байланысты құрылады.

11. Білім алушылардың мектептегі күнделікті әрекетінің белсендендірілген сипатының қағидасы. Оқу жоспарындағы бірнеше пәндік аумақтардың мазмұнын белсендендіруді ұсынады.

12. ТҚАБ білім алушыларды оқыту процесі мазмұндық ғана емес, сонымен қатар ұйымдастырушылық формасы тұрғысынан да қатаң регламенттелмеген.

13. Білім алушылар қызметтің түрлерін қажет кезде ауыстырып, жекелей жұмыстарды орындайды және педагогтың жекелей көмегін ала алады.

14. Белсенділігі көрініп, ТҚАБ білім алушылардың өз алдына дербестілігі дамитын қызметтің негізгі түрлері мыналар болып табылады:

- 1) тірі және өлі табиғатты, әлеуметтік өмір көріністерін бақылау;
- 2) пәндік-тәжірибелік қызмет;
- 3) ойын әрекеттері және ойын қызметі;
- 4) шаруашылық-еңбек қызметі;
- 5) әлеуметтік-тұрмыстық қызмет.

15. Тәжірибелік-көрнекі әдістер оқытудың тәжірибелік қызметтерінің көрнекі әдістерін толықтырады. Мұғалім жаттығу түрлерін, оны сыныпта өткізу орны мен тәсілдерін жіті ойластырады (жұмыс үстелінде, тақтаның алдында, кенептік жинақтарда, ойын бұрышында, кілемде).

16. Дидактикалық ойындар қолданалады. Ойынды өткізу барысында белгілі бір қарқында жүргізіледі, ойын жаттығулары барысында сұрақтар қойылмайды.

17. Сабақтар сәйкес көрнекі көмекші құралдардың жиынтығымен және фронтальды және жекелей жұмыстарға арналған таратпалы пәндік материалдармен қамтамасыздандырылады.

18. Мұғалімнің көмегімен орындалатын тәжірибелік әрекеттерді орындау барысында дербестілік және өз-өзіне деген сенім қалыптасады.

19. Білім алушылардың әлеуметтік-тұрмыстық бағдары сабақтар шеңберімен шектеліп қалмайды және ол тәрбиелік іс-шаралар шеңберінде өзінің логикалық жалғасын табады.

3 - тарау. «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

20. «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 5-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында - 68 сағатты;

- 2) 6-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында - 68 сағатты;
- 3) 7-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында - 68 сағатты;
- 4) 8-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында - 68 сағатты;
- 5) 9-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында - 68 сағатты;
- 6) 10-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында - 68 сағатты құрайды.

21. Бағдарламаның мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылады. Әрбір бөлім белгілі бір сыныпқа арналған оқу мақсаттары түрінде көрсетілген тарауларды қарастырады. Оқыту мақсаттары жүйелі түрде ұйымдастырылған және әрбір тараушалардың ішінде орналасқан, ол мұғалімдерге өз жұмысын жоспарлауға және білім алушылардың жетістіктері бағалауға, оқытудың келесі деңгейіне өтуі туралы хабар беріп отыруға мүмкіндік береді.

22. Оқу пәнінің мазмұны 3 бөлімді қамтиды:

- 1) 1-бөлім «Денсаулық және қауіпсіз өмір салты»;
- 2) 2-бөлім «Мен және менің отбасым»;
- 3) 3-бөлім «Мен және қоғам».

23. «Денсаулық және қауіпсіз өмір салты» бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) денсаулық және қоршаған орта;
- 2) тамақтану;
- 3) киім және аяқ киім.

24. «Мен және менің отбасым» бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) отбасылық және тұлғааралық қатынастар;
- 2) бос уақыт және қызығушылықтар;
- 3) мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер;
- 4) отбасылық экономика.

25. «Мен және қоғам» бөлімі келесідей бөлімшелерді қамтиды:

- 1) сауда;
- 2) тұрғын үй;
- 3) байланыс құралдары;
- 4) көлік;
- 5) жұмысқа орналастыру.

26. 5-сыныпқа арналған «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық және қоршаған орта. Жеке бас тазалығы: таңғы және кешкі туалет. Шаш күтімі (ашты жуу, шаш үлгісі). Құлақ күтімі. Жуынатын бөлме, душқа түсудің қауіпсіздігі; столда, компьютердің алдында отырған кезде арқаны тік ұстау. Көзді күту. Телевизор, электронды планшеттер, смартфондарды қараудың қауіпсіздігі; иіссуларды (дезодорант, әтір, одеколон) пайдалану және жеке бас гигиенасының құралдары; төтенше жағдайлар – жер сілкінісі, жер сілкінісі кезінде өзін-өзі ұстауы;

2) тамақтану. Тамақтанудағы негізгі азық-түліктер, олардың адам организмі үшін маңыздылығы. Азық-түліктердің сақталу мерзімі; тамақ

дайындаудағы тазалық талаптары; асүй жабдықтары; құралдар, ыдыстар. Оларға күтім жасаудың ережелері; тамақтану тәртібі; таңғы ас мәзірі. Таңғы ас столын әсемдеу, тамақ дайындау: салаттар, салаттарға арналған дәмдеуіштер; жұмыртқадан жасалған тағмдар, қуырылған жұмыртқа; қарапайым бутербродтар жасау; кесетін құралдар, қайнаған су, ыстық ыдыстар, электрлі және газ плитасын пайдаланудағы қауіпсіздік ережелер;

3) киім және аяқ киім. Мезгіл мен арнайы жағдайға байланысты киімдер мен бас киімдердің түрлері; өлшемі мен фасонына байланысты киімдер мен аяқ киімдерді таңдау; киімге күнделікті күтім жасау (кірлеудің алдын-алу, тазалау); аяқ киім түрлері, оның қызметі. Аяқ киім күтіміне арналған заттар (кептіру, тазалау, мезгілімен киілетін ая киімді сақтауға дайындау);

4) отбасы және тұлғарааралық қатынастар. Отбасы құрамы: аты-жөні, әкесінің аты, жасы, жұмыс орны, отбасы мүшелері. Туыстық қатынастар және ататек (ана, әке, бауыр, әже); отбасылық дәстүрлер, отбасы мүшелерінің туған күндерін атап өту; қарым-қатынас жасау ережесі мен этикеті: үлкендер мен балалардың қарым-қатынасы;

5) бос уақыт және қызығушылықтар. Белсенді демалыс және туризм, спорттық секциялар, мұз айдындарына, ойын алаңқайларына, бассейнге бару, табиғатқа шығу, туристік орындар; шығармашылықпен айналысу: тігін, тоқыма, өрнек салу, құрастыру, үлгілеу, суретке түсіру өнері; хайуанаттар бағы, саябақтар мен көңіл көтеру орталықтарына бару;

6) мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер. Мемлекеттік мейрамдар: Жаңа жыл, Халықаралық әйелдер күні, Наурыз мейрамы, Қазақстан халықтарының Бірлігі күні, Жеңіс күні, Отан қорғаушылар күні, Астана күні, Тұңғыш Президент күні, Конституция күні, Тәуелсіздік күні; туған күн, оны дайындалудың ерекшеліктері және өткізу; қазақтың ұлттық салт-дәстүрлері: «Бесік той» (баланың дүниеге келу мерекесі);

7) отбасылық экономика. Ақша. Заманауи ақша белгілерінің түрлері: қағаз ақшалар, ауысымды монета (теңге, тиын); отбасы бюджетінің құрамдас бөліктері: кіріс және шығыс. Шығындардың негізгі статьясы; терминал төлемін пайдалану;

8) сауда. Дүкен түрлері: шағын маркет, супермаркет, гипермаркет, сауда орталықтары; арнайы дүкендер: киімдер, аяқ-киімдер, кеңсеге арналған тауарлар, маталар; дүкендерден тауар алудың тәртібі; интернет дүкендер: ерекшеліктері;

9) тұрғын үй. Қалалық көпқабатты үйлердегі тұрғын үй ғимараттарының түрлері және ауылдық жерлердегі жеке тұрғын үйлер; тұрғын үй ғимараттарының тазалық талаптары және оларды қамтамасыздандыру талаптары; пәтерді күнделікті жинау (құрғақ және дымқыл). Шаңсорғыш. Ұйықтайтын бөлменің жайлылығы;

10) қатынас құралдары. Қарым-қатынас жасаудың заманауи құралдарын пайдалану. Интернет. Электронды поштаны пайдалану. Пошта. Пошта жіберілімдерінің түрлері (хаттар, бандерольдар, жіберілімдер, ақша

аударымдары). Үйдің пошталық адресі. Пошталық конверттерде мекен-жайды жазу; хат түрлері (қарапайым, тапсырыс беруші), хат жіберудің тәртібі;

11) көлік. Қаладағы көлік түрлерін пайдалану. Аялдамадан автобус, троллейбус салонына міну қауіпсіздігі. Метро. Жол қауіпсіздігі ережелері. Бағдаршам. Жол белгілері. Тірек-қозғалыс аппараты жағдайының ерекшеліктеріне байланысты жолда жүрудің ережелері мен әдістері, метрода жүру ережелері; қоғамдық көлікте жүру кезінде көрсетілетін көмекпен байланысты адамдармен қарым-қатынас жасаудың формалары; көмек көрсету туралы өтініштерді қарастыру; жол ақысын төлеу картасын пайдалану;

12) жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-қатынас. Қалалық және ауылдық жерлердегі мамандықтар. Завод, фабрикалар, фермалар. Мамандық атаулары: жұмысшылар, тігіншілер, тігін, киім пішіндеу, тігіншілік, фермер, омарташы; Пошта. Көлік. Адамдардың мамандықтары: пошташы, газет таратушы, жүргізуші (шофёр), автомеханик, құрылыс мамандықтары: сылақшы, әктеуші, тас қалаушы.

27. 6-сыныпқа арналған «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық және қоршаған орта. Жеке бас тазалығы: денені шынықтыру (жаттығу жасау, денені ысқылау, мерзім бойынша киіну, дене жаттығуларын жасау). Қол, аяқ терісі мен тырнақ күтімі; қайшы және маникюрлік заттарды қолданудағы қауіпсіздік техникасының ережелері; медициналық мекемелер (поликлиникалар, дәріханалар, ауруханалар), олардың қызметтері; медициналық мекеме қызметкерлері, дәріхана қызметкері (провизор); медициналық көмек түрлері, «жедел жәрдем», ауруханаға жатқызу; жедел жәрдем мен дәрігерді үйге шақыру; қарапайым медициналық процедуралар: дене қызуын өлшеу, жарақаттарды дауалау және таңу; төтенше жағдайлар – су тасқыны, су тасқыны кезіндегі адамның өзін-өзі ұстауы;

2) тамақтану. Тамақ дайындаудағы тазалық. Азық-түліктерді сақтау; электр және газ плитасы. Срінке мен электрозажигалка қолдану; асүйдегі қауіпсіздік техникасының ережелері; кеспе өнімдерінің түрлері. жіңішке жұмыр кеспеден жасалатын көмеш, кеспеден жасалатын гарнир; жарма түрлері. Жарманы бірінші рет және жылылай өңдеу. Ботқа дайындау: қарақұмық, күріш және сұлы ботқасы; көкөніс гарнирлерін және салаттар дайындау (пюре);

3) киім және аяқ киім. Киім затбелгісінде көрсетілген шартты мағыналар; киімдерге жасалатын ұсақ жөндеу жұмыстары (түйме қадау, жамау); киімді кір мәшинде жуудың ережелері. Кірді қолымен жуу. Түрлі-түсті киімдер. Жуатын заттар; киімдер мен іш киімдерді үтіктеу;

4) отбасы және тұлғааралық қатынастар. Отбасы мүшелерінің арасындағы міндеттерді бөлу; туыскандармен біріккен іс-шаралар өткізу; қоғамдық орындарда өзін-өзі ұстау ережесі: кинода, театрда, музейде, кітапханада, көшеде;

5) бос уақыт және қызығушылықтар. Үй жануарлары. Үй жағдайында ит пен мысықты асырау ерекшеліктері. Оларды асырау кезіндегі

санитарлық-тазалық талаптарын ұстану; аквариум құрылымы, балық асырау; өз қолымен сыйлықтар дайындау;

б) мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер. Мейрамдар: Жаңа жыл, Халықаралық әйелдер күні, Наурыз мейрамы, Қазақстан халықтарының бірлігі күні, Жеңіс күні, Отан қорғаушылар күні, Астана күні, Тұңғыш Президент күні, Конституция күні, Тәуелсіздік күні; мұсылман мейрамдары: Құрбан айт; қазақтың ұлттық дәстүрлері: «Тұсау кесер» дәстүрі;

7) отбасылық экономика. Ақшаның рөлі мен қызметі: тауар мен қызметтерді иеленген кезде сату-сатып алу төлемі; тауар құны мен бағасының өлшемі; қорлар мен ақша жинақтары; заманауи ақша түрлері; қолма-қол және картоткамен төлеу; пластикалық картоткалар;

8) сауда. Дүкендер және оның бөлімшелері; тауарлардың құны, азық-түлікке арналған себеттер мен тележкалар; аспаздық және тәттілер дүкені. Тауар түрлері; қызмет көрсетудің түрлері: тұрмыстық техниканы, ұялы телефондарды және өзге де техникалық заттарды жөндеу;

9) тұрғын үй. Үй жинау: жұмсақ және корпустық жиһаздар күтімі; мектеп білім алушысының жұмыс орнын ұйымдастырудың негізгі ережелері. Дене жағдайының ерекшеліктерін ескере отырып жұмыс орнына икемделу. Ақыл-ой және дене жүктемесін бөлу; жарықтандырушы құралдарды пайдалану. Қауіпсіздік ережелері;

10) байланыс құралдары. Негізгі байланыс құралдары: пошта, телефон, факс, радио, мобильді байланыс, интернет; факсимильді байланыс: факспен құжаттарды жіберу; байланыс құралдары мекемелеріндегі өзін-өзі ұстау ережелері;

11) көлік. Қала сыртына қатынайтын көлік түрін пайдалану. Жол ақысын төлеу ерекшеліктері (бір реттік, жол жүру картасы, жол ақысын төлеудің көліктік картасы). Қала сыртына қатынайтын көліктердің жүру ережесі; қоғамдық көлікте өзін-өзі ұстаудың ережелері (отырғызу кезінде, төлеу барысында, салонда және көшеге шығу кезіндегі өзін-өзі ұстау ережелері; автобуска отырудың қауіпсіздік ережелері (ұстағыштарды, белгі беруші батырман пайдалану, көмек сұрау); электропоезд, метро, эскалаторға отыру кезіндегі өзін-өзі ұстау ежелері;

12) жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-қатынас. Еңбек және қызмет түрлері; еңбек түрлері; біліктілік: кәсіби талаптардың белгілі бір деңгейге сәйкес келуі.

28. 7-сыныпқа арналған «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық және қоршаған орта. Жеке бас тазалығы: күн тәртібі, тамақтану. Төсек орын, төсек орынды өз күшімен және үлкендердің көмегімен ауыстырудың жиілігі; үй дәріханасы. Емдік өсімдіктер. Суық тию. Асқазан жолдарының ауруы. Тіс ауруы; жарақат кезіндегі алғашқы көмек: жараларда, көгерген, буын шыққан кезде, сүйек сынғанда. Халық емі; төтенше жағдайлар – өрт, өрт кезінде адамның өзін-өзі ұстауы;

2) тамақтану. Ас дайындау. Көкөніс, ет және балық өнімдерін өңдеу тәсілдері. Ас дайындау кезінде, қайнаған су, тұрмыстық техника құралдарымен жұмыс жасау барысындағы қауіпсіздік техникасының ережелері; түскі ас үстелін дайындау және асүй құралдарын пайдалану ережелері. Үстел басында өзін-өзі ұстаудың ережелері; сорпа мен борщ дайындау. Картоп котлеті мен көкөніс гарнирін дайындау. Кисель және кептірілген жемістерден компот дайындау;

3) киім және аяқ киім. Жүннен жасалған киім күтімі. Сақтауға дайындау; теріден жасалған киім күтімі; сақтауға дайындау; тоқыма киім күтімі. Жуу, кептіру, үтіктеу, ерекшеліктері;

4) отбасы және тұлғааралық қатынастар. Қақтығыстық жағдайлар және одан шығудың жолдары; ата-ана міндеттері, балаларға деген махаббат және оларды қамқорлыққа алу; қонақ күтудің ережелері. Қонаққа барған кездегі өзін-өзі ұстаудың мәнері мен этикеті. Әңгіме жүргізудің қағидалары;

5) бос уақыт және қызығушылықтар. Кітапханаға бару: кітаптар, газеттер, журналдар; теледидарлық бағдарламалар, оларға таңдау жасау және көру; әлеуметтік желілердегі қарым-қатынас;

6) мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер. Мемлекеттік мейрамдар: Жаңа жыл, Халықаралық әйелдер күні, Наурыз мейрамы, Қазақстан халықтарының бірлігі күні, Жеңіс күні, Отан қорғаушылар күні, Астана күні, Тұңғыш Президент күні, Конституция күні, Тәуелсіздік күні; православиелік мерекелер; қазақтың ұлттық дәстүрлері: «Сүндет той» дәстүрі;

7) отбасы экономикасы. Үй шаруашылығындағы үнемдеулер; төлем терминалын пайдалана білу және есепшоттарды толтыру; сатып алуларды жоспарлау (киім, жиһаз);

8) сауда. Тауар сатып алудың тәсілдері: көтерме және бөлшек сауда, жеке-жеке сатып алу, өлшеммен сатып алу. Бөлек қаптамаларда; өнім қаптамаларындағы тауардың жарамдылық мерзімін тексеру және өндіру мерзімінің таңбалануын түсіну; жөндеу шеберханалары: аяқ киім, киім жөндеу;

9) тұрғын үй. Тұрғын үйді тазалау; Ғимараттарды мерзімдік тазалау; терезелер күтімі; косметикалық жөндеу жұмыстары; еденді, қабырғаларды бояу; тұрғын ғимаратының интерьері;

10) байланыс құралдары. Бандероль түрлері (қарапайым, қымбат, тапсырыспен). Сәлемдемелер. Қаптау және жіберу тәртібі; жіберу құны; бланктерді толтыру; хаттар мен хабарламаларды элеткронды пошта бойынша жібер;

11) көлік. Теміржол көлігі; вокзалдар. Вокзалдардағы анықтамалық қызметтер; поездардың жүру тәртібі. Жолаушылар вагондарының түрлері; жеткізу пунктіне дейінгі жол құны; теміржол билеттерін алу; жол сөмкелерін сақтау камералары;

12) жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-қатынас. Жеке меншік – адамдар, еңбек нысандары, заттар арасындағы қарым-қатынас формалары (нысан және меншік иесі). «Менікі», «Сенікі», «Біздікі» түсініктері;

меншік формалары: мемлекеттік, жекелей, біріккен; халыққа қызмет көрсету орталықтары: электронды кезекке тұру және анықтама қызметін пайдалану.

29. 8-сыныпқа арналған «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық және қоршаған орта. Жеке бас тазалығы; бет күтімі. Косметикалық құралдар (лосьондар, кремдер). Қырыну. Қырыну жиілігі. Электр ұстарасы және қырыну құралын пайдаланудың техникасы. Декоративті косметика және оны пайдалану; ішкі паразиттік аурулар және олардың алдын-алу; қышыма, оның алдын-алу; күресу жолдары; оқыс оқиғалар кезіндегі алғашқы көмек (терінің ашық жарақатаны өңдеу ережелері; санация; улану кезіндегі шектерді шаю, үсіп қалудың әртүрлі деңгейлері; бастан күн өтіп кету);

2) тамақтану. Қамыр түрлері. Құймақ, оладий және пісірмелерге арналған қамыр. Құмшекерлі қамыр, піспенан пісіру. Бисквитке арналған қамыр. Балкүлше пісірмесі. Қатпарлы қамыр; духовканы пайдалану, микротолқынды пештер, мультиваркаларды пайдалану; Қауіпсіздік техниканың ережелері; қазақтың ұлттық тағамдары: Ашымалы сусындар (қымыз, шұбат, айран);

3) киім мен аяқ киім. Киім мен аяқ киім өлшемдерін білу. Өлшеу. Киім жапсырмаларындағы маркировка. Дене жағдайына байланысты ыңғайлы киім мен аяқ киім таңдау; жағдайға байланысты киім таңдау (күнделікті, мерекелік, спорттық, тауға шығуға арналған); іскерлік және өндірістік киім: дресс-код, комбинезон, алжапқыш, халат;

4) отбасы және тұлғааралық қатынастар. Қарама-қарсы жыныстағы адаммен өзара қарым-қатынас орнату; адамның сексуалды физиологиясы және адам психологиясы; жас жігіттер мен қыздардың танысу жағдайын үлгілеу, қарым-қатынас жасау мәдениеті. Махаббат пен ғашық болу, күту;

5) бос уақыт пен қызығушылықтар. Бағбандық: топырақ дайындау, дәндерді отырғызуға дайындау (қияр). Көкөністердің көшеттерін отырғызу. Есік алдындағы қысқы бақша; мәдени іс-шаралар: кино, театр, концерт, көрмелерге бару;

6) мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер. Мемлекеттік мейрамдар: Жаңа жыл, Халықаралық әйелдер күні, Наурыз мейрамы, Қазақстан халықтарының бірлігі күні, Жеңіс күні, Отан қорғаушылар күні, Астана күні, Тұңғыш Президент күні, Конституция күні, Тәуелсіздік күні; кәсіби мерекелер: Білім күні, Медициналық қызметкерлердің күні; Мұғалімдер күні; Қазақстан Республикасының мемлекеттік елтаңбалар күні; Қазақстан халықтарының тілдер күні; қазақтың ұлттық салт-дәстүрлері: құдалық, қалыңдықты шығарып салу кеші;

7) отбасы экономикасы. Жаздық демалысты жоспарлау. Тұрғын үйді қамтамасыз ету. Екінші деңгейдегі банктер мен байланыс бөлімшелерінде коммуналдық қызметтің төлемін жасау; ағымдық шығындар және мәдени қажеттіліктерді өтеу (киноға, театр, жол жүру билеттері, тазалық құралдарын алып жүру, әртүрі қызмет көрсетулерді пайдалану);

8) сауда. Сауда орталықтары. Бутиктер. Жұмыс ерекшеліктері мен тәртібі. Тауарларға таңдау жасау; жапсырмада көрсетілген өнім құрамы, тағам құндылығы және зиянды қоспалар; сұлулық салондары және шаштараздар;

9) тұрғын үй. Пәтердегі жиһаздардың орналасуы: қонақүй интерьері; қозғалту мүмкіндіктеріне байланысты жиһаздарды тиімді орналастыру; асүйді, санузелді тазалау, жуынатын орындарды жуу. Жуу құралдары;

10) байланыс құралдары. Телефон. Телефон анықтамалығын пайдалану. Шұғыл шақыру номерлері: полицияны, өрт сөндірушілерді, газ шыққан кезде аппараттық қызметті шұғыл шақыру. Телефон бойынша анықтамалар алу; халықаралық телефон байланысы; телефонмен сөйлесу тарифтері, телефонмен сөйлесу мәдениеті; мобильді байланыс. Интернет;

11) көлік. Халықаралық автотасымалдау. Автовокзал. Негізгі автобустық маршруттар; автовокзалдардың қызметі; жол құны. Билеттерді сатып алу тәртібі;

12) жұмысқа орналастыру және іскерлік қарым-қатынас. Жұмысқа тұрғызу. Нормативтік құжаттар; өндірістегі қарым-қатынас. Субординация. Қызметтермен қарым-қатынас жасау; халыққа қызмет көрсету орталықтары: мекен-жай анықтамасын алу.

30. 9-сыныпқа арналған «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық және қоршаған орта. Салауатты өмір салты: шылым, алкаголь, нашаның зияны; венерологиялық, инфекциялық аурулар және олардың алдын-алу; ауруларды күту; еңбекке қабілетсіздігі қағазы (аурухана қағазы), Медициналық сақтандырулар. Диагностикалық орталықтар, жеке клиникалар; поликлиникаға қаралу. Дәрігер қарауына талон алу; «Электронды кезек» терминалын пайдалану;

2) тамақтану. Ет тағамдарын дайындау: қайнатылған ет, котлеттер, фрикаделькалар, фаршпен бұрыш; диетаға отыру, оның ерекшеліктері; қазақтың ұлттық тағамдарының ерекшеліктері: ұлттық тағамдарды дайындау; (бешбармақ, қуырдақ), үстелді сәндеу;

3) киім және аяқ киім. Киім стилі, мода, моданың пайда боу тарихы; киімдерді жаңарту; базарлар мен нарықтағы киімдер сапасы және оларды таңдау, химиялық тазалау; көрсетілетін қызмет түрлері; киімдерді өткізуге дайындау ережелері; ұлттық нақыштағы зергерлік бұйымдар; зергерлік бұйымдар ұлттық костюмге қосымша ретінде;

4) отбасы және тұлғааралық қатынастар. Некеге тұру. Салттар, некеге тіркелу. Қазақ халқының дәстүріндегі үйлену тойы; некелік қарым-қатынас: өзара түсінісу, өзара сыйлау; күйзелістік жағдайларды үлгілеу және олардан шығу, психотерапевтикалық түзету;

5) бос уақыт және қызығушылықтар. Бағбан, өсімдіктерді күту (бір жылдық және көпжылдық өсімдіктер, гүлдерді көбейту әдістері); үйірмелер, әртүрі клубтар, курстар;

6) мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер. Мемлекеттік мейрамдар: Жаңа жыл, Халықаралық әйелдер күні, Наурыз мейрамы, Қазақстан халықтарының бірлігі күні, Жеңіс күні, Отан қорғаушылар күні, Астана күні, Тұңғыш Президент күні, Конституция күні, Тәуелсіздік күні; мерейтойлар. Зейнетке шығарып салу, қазақтың ұлттық дәстүрлері: «Беташар»;

7) отбасылық экономика. Сақтандыру – мүлік пен денсаулықты қорғаудың тәсілі; міндетті сақтандыру, ерікті сақтандыру, сақтандыру келісімшарты, жарна, ақша мөлшері, сақтандыру жағдайы; несиелеу жүйесі. Қарыз алуға қажетті құжаттар; банк салымдарының түрлері;

8) сауда. Комиссионды дүкендер (секонд-хенд, сток). Тауарларға мерзімдік жеңілдіктер; базарлар мен нарықтар: ерекшеліктері; фотосалондар, полиграфиялық қызметтер, таксопарк қызметі;

9) тұрғын үй. Үйді тазалау: жұмсақ жабынғыларға күтім жасау ережелері (кілемдер, төсемелер); пәтерге ағымдық жөндеу жұмыстарын жасау; эмульсиялық бояу жағу. Қабырғаға обой жапсыру; киіз үй; киіз интерьеріндегі халықтық декоративті-қолданбалы шығармашылық өнімінің рөлі;

10) байланыс құралдары. Ақша аударымдары. Аударым түрлері (пошталық, банктік); бланктерді толтыру; қызме құны; Қазақстан Республикасының мобильді операторлардың түрлері;

11) көлік. Авиатасымалдау. Аэропорт. Аэровокзал. Маршруттар; жол құны. Билеттерді сатып алу тәртібі (авиакассы); жол сөмкелерін рәсімдеу; интернетпен билет сатып алу және оны төлеу тәртібі;

12) жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-қатынастар. Жұмысқа орналастыру бойынша ұйымдар мен бөлімшелер (кадрлар бөлімі, халықты жұмысқа орналастыру бойынша бюро); уақытша жұмыс, үй жұмысы, шағын бизнес. Жұмыссыздық. Жәрдемақылар; халыққа қызмет көрсету орталықтары: құжаттарды алу.

31. 10-сыныпқа арналған «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінің базалық мазмұны:

1) денсаулық және қоршаған орта. Демалысын ұйымдастыру. Көкке шығу. Демалыс аймағы. Шипажай. Демалыс үйі. Жолдама сатып алу және дербес демалыс. Контрацепция тәсілдері. Түсік және оның салдары. Жүктілік, оның белгілері;

2) тамақтану. Асхана, дәмхана, мейрамхана. Мақсаты мен ерекшеліктері. Мәзір. Банкет. Фуршет. Тағамдарды әзірлеу ерекшеліктері және үстел дайындау. Коктейлдер, алкогольсіз және фитококтейлдер дайындау. Шейкер, миксер, құрылымы, нысаны, пайдалану ережесі;

3) киім және аяқ киім. Жағдайларға сәйкес (жұмысқа, қонаққа, театрға, спортпен айналысу үшін, демалыс үшін) киім мен аяқ киім таңдау; қазақтың ұлттық костюмдері;

4) отбасылық және тұлғааралық қатынастар. Неке - отбасылық өмірдің негізі. Отбасылық бақыттың құрама бөліктері. Бала тууын жоспарлау. Отбасының психологиялық климаты. Отбасылық өмірдің қиындықтары және

оларды жену жолдары. Балалар - отбасының тірегі, бала тууына отбасының дайындығы;

5) бос уақыт және қызығушылықтар. Бау-бақша, бақша учаскесін жоспарлау. Жемісті бұталар және ағаштар, олардың күтімі;

6) мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер. Мемлекеттік мерекелер: Тәуелсіздік Күні, Конституция Күні, Республика Күні, Тұңғыш Президент күні, Халықаралық әйелдер күні, Наурыз мейрамы, Қазақстан халықтарының бірлігі күні, Отан қорғаушылар күні; мерекелеудегі қазақ халқының ұлттық дәстүрлері: «Бесік той», «Тұсау кесер той», «Сүндет той», «Тілашар». Оларды дайындау мен өткізуінің ерекшеліктері;

7) отбасы экономика. Жөндеу шеберханалары. Аяқ киім, киім, қолшатыр, телефон жөндеу. Фотоателье. Қызметтерін пайдалану ережелері;

8) сауда. Жәрмеңке: халықаралық, қалалық, ауылдық; жәрмеңке-көрмелер, үлгілер жәрмеңкелері;

9) тұрғын үй. Тұрғын үйді сатып алу және сату. Алу-сату мәмілелерін ресімдеу үшін қажетті құжаттар. Тұрғын үй құжаттарын сақтау. Нотариус, нотариуспен міндетті түрде куәландырылатын мәмілендер, нотариус қызметінің ақысын төлеу. Тұрмыстық қызмет және халыққа тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары: заттарды жалға алу, пәтерлер жөндеу, тұрмыстық техниканы жөндеу;

10) байланыс құралдары. Автоматты түрде нөмір анықтаушы бар телефон (бұдан әрі - АНА); ұялы телефон байланысы. Мақсаты. Пайдалану ережесі;

11) көлік. Транзит. Жолға билет алу. Бару орнына дейін және кері қарай билеттерді сатып алу;

12) жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-қатынас. Еңбекақы: мерзімді, кесімді, келісімді, нақты. Келісімді еңбекақы. Ең төменгі жалақы. Ең төменгі күнкөріс деңгейі, кедейшілік шегі. Халықты әлеуметтік қорғау: еңбек жағдайлары, еңбекті қорғау, жеңілдіктер, еңбек тәртібі. Еңбек заңнамасының негіздері.

4 - тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

32. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану және мониторинг өткізу ыңғайлы болу үшін кодтау енгізілген. Кодтағы бірінші сан сыныпты, екінші мен үшінші сандар – бағдарламаның бөлімі мен бөлімшесін көрсетеді. Мысалы, 5.1.2.1 кодындағы: «5» - сынып; «1.2» - бөлімше, «1» - оқыту мақсаттарының реттік нөмірі.

33. Оқыту мақсаттары бойынша күтілетін нәтижелер:

1) «Денсаулық және қауіпсіз өмір салты»:

1 - кесте

Оқыту мақсаттары						
Бөлім ше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
1.1 Денсаулық пен қоршаған орта	5.1.1.1 жуынатын бөлмедегі қауіпсіздік, жеке тазалық ережелерін білу; 5.1.1.2 жер сілкінісі мен өрт кезінде өзін-өзі ұстаудың қарапайым ережелерін білу; 5.1.1.3 смартфон, электронды планшеттер, теледидар және компьютер алдында жұмыс жасау кезінде арқаны дұрыс ұстау; 5.1.1.4 жеке	6.1.1.1 денсаулығында ауытқушылықтарды ескеріп отырып негізгі қозғалыс дағдыларын білу және қолдана алу; әртүрлі тәсілдермен емдік-түзеу жаттығуларын орындау; 6.1.1.2 аяқ, қол терісін, тырнаққа күтім жасау; маникюр заттары, қайшыны дұрыс қолдануды білу; 6.1.1.3 жедел жәрдем шақыру; медициналық мекеме	7.1.1.1 күн тәртібін білу; төсек-орнын тысына ауыстыру жиілігі; 7.1.1.2 суық тию аурулары кезіндегі дәрілік өсімдіктердің тұнбасы мен қайнатпаларын білу; жарақат, шығарып алу кезінде алғашқы медициналық көмек көрсете алу; емдеудің халықтық құралдарын білу; 7.1.1.3 өрт кезінде өзін-өзі ұстаудың	8.1.1.1 бет терісі тазалық талаптарына ұстана алу; 8.1.1.2 арнайы құралдардың көмегімен сақтану шаралары мен санитарлық гигиеналық талаптарына ұстана алу; 8.1.1.3 арнайы құралдардың көмегімен сақтану шаралары мен санитарлық гигиеналық талаптарына ұстана алу; 8.1.1.4 әртүрлі деңгейдегі үсік шалу	9.1.1.1 салауатты өмір салтын жүргізу алу; 9.1.1.2 венерологиялық аурулар алдын-алу шараларын білу; 9.1.1.3 ауруларға дұрыс күтім жасауды білу; еңбекке жарамсыздық туралы қағазды толтыруды білу 9.1.1.4 тұрғылықты жері бойынша дәрігерге талон алу жолдарын білу; 9.1.1.5 терминалды дұрыс пайдалану алу,	10.1.1.1 пикникке қатысу немесе өз бетінше ұйымдастыру; 10.1.1.2 әр түрлі контрацепция әдістері туралы түсінік болу

	бастың тазалық құралдары мен иіссуларды дұрыс пайдалану; ережелерге сәйкес төтенше жағдайлар кезінде әрекет алу	түрлерін білу; 6.1.1.4 дене температурасын өлшеуді білу; су тасқыны кезінде өзін-өзі ұстау ережелері, жараны тану	қарапайым ережелерін білу	кезінде, оқыс оқиғалар кезінде алғашқы көмек көрсете алу; денені жылыту, ыстық сусын ішу; зақымдалған бөліктерді сабынмен жуу, қатты үсік шалу кезінде қармен ысқыламау, ауруханаға жеткізу	электронды кезек арқылы кезекті бақылауға алу	
1.2 Тамақтану	5.1.2.1 азық-түліктердің жарамдылық мерзімдеріне бағытталған алу; 5.1.2.2 тамақ дайындауға қойылатын санитарлық-тазалық ережелері	6.1.2.1 тамақ әзірлеу және азық-түліктердің сақтаудың санитарлық-гигиеналық талаптарын білу; 6.1.2.2 сіріңке мен электртұтатқышды	7.1.2.1 бірінші, екінші, үшінші тағамдарды дайындай алу; 7.1.2.2 үстелді дұрыс безендіре алу; үстел үстінде өзін-өзі ұстау ережелерін білу; 7.1.2.2	8.1.2.1 қамыр түрлерін білу, оның оның неге арналғанын білу; 8.1.2.2 микротолқынды пештер, әмбебап аспіру құралының қызметтерін білу және ҚТ ережелерін білу;	9.1.2.1 ет өнімдерін дайындау тәсілін білу; 9.1.2.2 диеталық тамақтану өнімдерін дайындау түрлерін білу; 9.1.2.3 ұлттық тағамдардың дайындалуын білу	10.1.2.1 асхана, кафе, мейрамхана мәнін ажырата білу. Тағам дайындау және үстел, банкет, фуршет жасау; 10.1.2.2 алкогольсіз коктейль, шейкер, миксер

	<p>н ұстану; 5.1.2.3 ас- үй құралдар ын дұрыс тазалауд ы білу; 5.1.2.4 тамақтан у тәртібі, үстелді безендіру ; 5.1.2.5 қарапайы м салаттард ы жасай алу; шәй қайнату; жұмыртұ а пісіру; 5.1.2.6 кесетін құралдар дың қауіпсізді к техникас ын ұстану (қайнатпа , электр газ плитасы)</p>	<p>пайдалан у, электрлі газ пешін пайдалан уды білу; 6.1.2.3 асүйдегі техникан ы жылжыту кезіндегі қауіпсізді к техникас ын білу; 6.1.2.4 макаронн ан жасалған гарнирле р, макаронд ы пайдалан у ережелері н білу; 6.1.2.5 жарма түрлерін білу; ботқа мен жармалар дың бірінші өңделуі; 6.1.2.6 өңдей алу; көкөністе рдің бірінші</p>	<p>сорпа, борщ, гарнир, кисель және кептірілг ен жемістер ден компот дайындай алу</p>	<p>8.1.2.3 қышқыл- сүтті сусындар қандай қандай сүттен жасалатын ын білу; (қымыз, шұбат, айран)</p>	<p>(бешбарм ақ, қуырдақ) үстелді безендіру</p>	<p>дайындау</p>
--	--	---	---	---	--	-----------------

		жылыдай өңделуін жүзеге асыру; көкөніс салаттарының дайындалу тәсілдерін білу				
1.3 Киім мен аяқ-киім	5.1.3.1 киім, бас киім түрлерін білу; 5.1.3.2 киім мен аяқ-киімнің қлшемі мен фасонын таңдай алу; 5.1.3.4 киімге күтім жасай алуды білу (тазалау); 5.1.3.5 күнделікті аяқ-киімге күтім жасауды білу;	6.1.3.1 киім затбелгісіндегі белгілерді білу; (қысымы, үтіктеу, жуу); 6.1.3.2 қадау, жамау, қысқартып тігу сияқты ұсақ жөндеу жұмыстарын орындай алу; 6.1.3.3 жуу құралдарының түрлерін, олардың қолмен жууда және жуу машинесімен	7.1.3.1 теріден жасалған киімге күтім жасауды білу; 7.1.3.2. теріден жасалған киімге күтім жасауды білу; 7.1.3.3 тоқыма киімді жуу, үтіктеу ерекшеліктерін білу	8.1.3.1 киім мен аяқ киім өлшемдеріне бағыттала алу; 8.1.3.2 жағдайларға байланысты киім таңдай алу; 8.1.3.3 кәсібіне байланысты іскерлік және өндірістік киімге таңдау жасай алу	9.1.3.1 соңғы сін үлігісіне және киім стиліне бағыттала алу; 9.1.3.2 сапалы киім мен аяқ киімге таңдау жасай алу; 9.1.3.3 химиялық тазалау қызметтерінің түрін білу; 9.1.3.4 өз стилін ұлттық әшекейлермен безендіре алуды білу	10.1.3.1 жағдайларға сәйкес (жұмысқа, театрға жиналғанда); киім және аяқ киім таңдай білу; 10.1.3.2 қазақтың ұлттық киімдерінің түрлерін білу

		жуудағы қызметте рін білу; 6.1.3.4 әрбір матаның түрлеріне байланысты үтікті басқара алу				
--	--	---	--	--	--	--

2) «Мен және менің отбасым»:

2-кесте

Оқыту мақсаттары						
Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
2.1 Отбасылық және тұлғаар алық қатынастар	5.2.1.1 отбасы құрамы мен туыстық байланыстырады білу; 5.1.1.2 отбасылық дәстүрлерді ұстану (туған күндерді тойлау); 5.2.1.3 этикет ережелері, үлкендер мен балалар қатынас	6.2.1.1 отбасы мүшелерінің арасындағы міндеттерді бөле алу; 6.2.1.2 туысқандармен жиындарда бас қосу; 6.2.1.3 кино, театр, кітапханада өзін-өзі ұстаудың ережелерін білу	7.2.1.1 қонақ күту ережелерін және қонақта өзін-өзі ұстау этикеті мен әдебін білу	8.2.1.1 қызды шақыра алу, оған сыпайы қарым-қатынастаныту; 8.2.1.2 қарама-қарсы жыныстағы адаммен дұрыс қарым-қатынас құруды, адамның сексуалды физиологиясы мен психологиясын	9.2.1.1 некеге тұру жоралғысын, өз халқының салт-дәстүрлерін білу; 9.2.1.2 некелік қарым-қатынастың ерешеліктерін білу; 9.2.1.3 күйзелістік жағдайларды үлгілей алу	10.2.1.1 отбасылық өмірдің негізіндегі неке туралы, отбасылық бақыттың құрайтын бөліктері туралы, отбасының психологиялық климаты туралы, отбасылық өмірдің қиындықтары және оларды жеңу жолдары туралы түсінік

	тарыны ң ережелерін білу			білу; 8.2.1.3 қызбен мәдени қарым- қатынас жасай алу, әдепті сөйлесу (сәлемдеу с, өтініш айту, кешірім сұрау, кешірім сұраған кезде жауап беру)		болу; 10.2.1.2 жаңа туған балалға қараудың кезеңдерін білу
2.2 Бос уақыт және қызығу шылықтар	5.2.2.1 белсенді демалыс пен туризм түрлерін білу, табиғатқа шығу; 5.2.2.2 қызығу шылықтарды таңдау (тігін тігу, тоқыма, құрастыру, үлгілеу); 5.2.2.3 ойын- сауық	6.2.2.1 үй жануарларына күтім жасай алу және өз қолымен сыйлықтар дайындау , сонымен қатар оларға қойылатын санитарлық- гигиеналық талаптарды білу; 6.2.2.2 аквариум	7.2.2.1 кітапханаларға білу; 7.2.2.2 теледидар бағдарламаларына таңдау жасай алу; 7.2.2.3 әлеуметтік желілерде қарым- қатынас жасай алу	8.2.2.1 топырақ дайындау , дән егу, көшеттерді тере алдына отырғызу ; 8.2.2.2 театрға баруды ұйымдастыру	9.2.2.1 өсімдікте рге күтім жасай алу; 9.2.2.2 қызығушылықтары бойынша үйірмелермен бос уақытты қызықты өткізе алу	10.2.2.1 бау-бақша негіздері туралы түсінік болу; бау- бақша учаскесін жоспарлауға қатынасу; жеміс- жидектер бұталармен ағаштарды ажырата білу, оларды күту

	орталық тарын білу, саябақта р мен жануарлар саябақта рына бару	ға күтім жасай алу ережелері н білу 6.2.2.3 өз қолымен сыйлықта р дайындай алу				
2.3 Мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер	5.2.3.1 халықаралық және мемлекеттік мерекелерді білу; 5.2.3.2 туған күндерді білу, сыйлықтар жасау және оны өткізуге дайындық жасау; 5.2.3.3 қазақтың ұлттық әдет-ғұрыптарын, салт-дәстүрлерін білу; «Бесік Той»	6.2.3.1 Қазақстан Республикасының ұлттық мерекелерінің тарихы мен күндерін білу, оларды өткізу ерешеліктеріне талдай жасай алу; 6.2.3.2 мұсылман мерекелерін өткізу ғұрыптарын білу, «Құрбан айт»; 6.2.3.3 қазақтың ұлттық әдеп-ғұрыптар	7.2.3.1 ұлттық мерекелердің тарихы мен күндерін білу, Қазақстан Республикасының мерекелерінің тарихын білу, оларды өткізу ерекшеліктерін, өткізу дәстүрлерін білу; 7.2.3.2 православиелік мерекелерді өткізілуін білу; 7.2.3.3 «Сүндет тойды»	8.2.3.1 ұлттық мерекелердің тарихы мен күндерін білу, Қазақстан Республикасының мерекелерінің тарихын білу, оларды өткізу ерекшеліктерін, өткізу дәстүрлерін білу; 8.2.3.2 Білім күнін, Қазақстан Республикасының тәуелсіздік күнін, Қазақста	9.2.3.1 ұлттық мерекелердің тарихы мен күндерін білу, Қазақстан Республикасының мерекелерінің тарихын білу, оларды өткізу ерекшеліктерін, өткізу дәстүрлерін білу; 9.2.3.2 тарих пен күндерді білу, зейнеткерлікке шығу; 9.2.3.3 қазақтың ұлттық	10.2.3.1 қазақ халқының дәстүрлі әдет-ғұрыптарын өткізуге қатысу және ұйымдастыру; 10.2.3.2 «Бесік той», «Тұсаукесу той», «Сүндет той», «Тілашар» әдет-ғұрыптарды және олардың мәнін білу

		ын білу; «Тұсау кесер»	өткізу ережелері н білу	н халықтар ының достасты ғы күнін білу; 8.2.3.3 қазақтың ұлттық әдеп – ғұрыптар ын білу; құда түсу, қалы ндықты шығарып салу	әдеп – ғұрыптар ын білу «Беташар »	
2.4 Отбасы лық эконом ика	5.2.3.4 ақша белгілер інің түрлерін білу (қағаз және монетал ық); 5.2.3.5 отбасы бюджеті нің құрамда с бөліктер і туралы түсінікк е ие болу (кіріс, шығыс); 5.2.3.6 төлем термина	6.2.4.1. ақшаның қызметіні ң білу, алынған тауар мен қызмет үшін төленетін қолма- қолсыз ақша түрлерін білу; 6.2.4.2 ақша қорлары мен жинақтар ын білу; 6.2.4.3 қолма- қол және қолма- қолсыз есептесу	7.2.4.1 үй шаруашы лығындағ ы экономик а туралы білу; 7.2.4.2 есепшотт арды толтыру және төлем терминал ын пайдалан а алу жолдары н білу; 7.2.4.3 киім мен жиһазды сатып алу жоларын білу және жоспарла	8.2.4.1 жазғы демалыст ы жоспарла й алу, қызмет көрсету қызметін е тоөлем жасау және дұрыс толтыру; 8.2.4.2 әртүрлі қызмет көрсету түрлерін білу, ағымдық шығында рдың есемін жүргізу; 8.2.4.3	9.2.4.1 сақтанды ру тәсілдері және өз мүлкі мен денсаулы ғын қорғай алу; 9.2.4.2 қарыз алу үшін құжаттар мен жүйелері н білу; 9.2.4.3 жинақтар ды сақтау тәсілдері мен банктегі салым түрлерін білу	10.2.4.1 жөндеу шеберхана лары жұмысы туралы (аяқ-киім, қолшатыр) жалпы түсінік болу; 10.2.4.2 фотоатель е қызметтері н пайдалану ережесін білу

	лын пайдалана алу	жинақтарының түрлерін білу	у	әртүрлі қызмет түрлерін пайдалана алу және оларды қажеттіліктері бойынша бөлу		
--	-------------------	----------------------------	---	---	--	--

3) «Мен және қоғам»:
3-кесте

Оқыту мақсаттары						
Бөлімше	5-сынып	6-сынып	7-сынып	8-сынып	9-сынып	10-сынып
3.1 Сауда	5.3.1.1 дүкен түрлерін білу; 5.3.1.2 арнайы дүкендерді және дүкендерден тауар алу жолдарын білу; 5.1.1.3 интернет-дүкеннің ерекшеліктерін білу	6.3.1.1 дүкен бөлімдері мен тауар бағаларын білу; 6.3.1.2 тауарлар сұрыптамасын, құнын білу; 6.3.1.3 кондитерлік және аспаздық өнім түрлерінің дүкендерін білу; 6.3.1.4 қызмет көрсету түрлерін	7.3.1.1 тауарды сатып алу тәсілдерін білу (көтерме және бөлшек сауда); 7.3.1.2 азық-түліктердің жарамдылық мерзімдерін білу; 7.3.1.3 киім мен аяқ-киімдердің жөндейтін шеберхан	8.3.1.1 сауда орталықтары, бутиктер мен олардың жұмыс тәртіптерін білу; 8.3.1.2 өнім затбелгісіндегі зиянды қоспаларды анықтай алу; 8.3.1.3 әртүрлі сұлулық салондары мен шаштараз	9.3.1.1 комиссияны дүкендер мен олардың қызметтерін білу; 9.3.1.2 базарлар мен саудасаттық орындарын білу (бөлшек, көтерме); 9.3.1.3 фотосалн, полиграфиялық қызметтер, қызметтер,	10.3.1.1 жәрмеңкелер туралы түсінік болу; 10.3.1.2 көрме-жәрмеңкелің мәні туралы түсінік болу

		білу (мобильді телефонд ар, тұрмыст ық техника)	түрлерін білу	дарды білу	таксопарк түрлерін білу	
3.2 Тұрғын үй	5.3.2.1 тұрғын үй түрлерін білу «үй», «уақыт ша» тұрақ»; 5.3.2.2 пәтерге күтім жасауды ң санитар лы- гигиена лық талаптар ын сақтау; 5.3.2.3 ұйықтай тын бөлмеде жайлы жағдай жасау	6.3.2.1 копусты жиһазға күтім жасау ережелері н білу; 6.3.2.2 өзінің физикалы қ жағдайын ың ерекшелі ктеріне қарай жұмыс орнын ұйымдаст ыру және бейімдеу дің негізгі ережелері н білу; жарық беруші құралдар ды пайдалан а алу; 6.3.2.3 жарықша мдардың түрлерін білу және	7.3.2.1 маусымд ық тазалау жұмысын ың ережелері н білу; 7.3.2.2 косметик алық жөндеу- жұмыста рының қызметін білу; 7.3.2.3 жиһаздар ды дұрыс қоюды білу	8.3.2.1 үй, қонақ бөлмеге интерьер таңдай алу; 8.3.2.2 қозалту мүмкіндіг іне қарай жиһаздар ды қоя алу; 8.3.2.3 санитарл ық торапқа тазалық жүргізе алу және жуатын құралдар ды пайдалан а алу	9.3.2.1 үйді тазалау ережелері н білу және жұмсақ еден жабынды ларына күтім жасау; 9.3.2.2 ағымдық жөндеу жұмыста рының кейбір үрдістері н білу; 9.3.2.3 қазақ үй интерьері н рәсімдеуд е халықтық декорати втік шығарма шылық өнімдерін ің маңызын білу	10.3.2.1 тұрғын үй сату және сатып алу, құжаттард ың тізбесі туралы бағдарлай білу; нотариуст ың қызметтері н төлеуін білу; 10.3.2.2 тұрмыс қызметін (жалға, пәтер жөндеу, тұрмыстық техниканы жөндеу) білу

		оларды пайдалана алу				
3.3 Байланыс құралдары	5.3.3.1 электронды пошта, интернетті дұрыс пайдалана лау; 5.3.3.2 пошта жіберілімдерінің түрлерін білу (үйлердің мекенжайлары); 5.3.3.3 хаттарды жіберу тәртібін білу	6.3.3.1 телефон құралдарын пайдалану алу, құжаттарды факспен жіберу; 6.3.3.2 құжаттарды мекемеде жіберу мен байланыс құралдарын білу	7.3.3.1 бандероль түрлерін білу, бандерольдерді қаптау және жіберу тәртібін білу; 7.3.3.2 қайта жіберу құнын білу; 7.3.3.3 электронды пошта бойынша хаттарды жіберді білу	8.3.3.1 телефон, мобильді телефон, анықтама ларды пайдалана алу және жедел әрекет ету тобын шақыру; 8.3.3.2 телефонды пайдалана алу және халықаралық сөйлесулердің тарифін білу; 8.3.3.3 мобильді байланыспен интернетті пайдалана алу	9.3.3.1 ақша аударымдарын жіберуге арналған бланктерді толыра алу; 9.3.3.2 аударым түрлері мен қызмет құнын білу; 9.3.3.3 Қазақстан Республикасындағы мобильді операторлардың түрлерін білу	10.3.3.1 АНАсы бар телефонды пайдалана білу; 10.3.3.2 ұялы телефон байланысын пайдалану ережесін сақтау
3.4 Көлік	5.3.4.1 қоғамдық көлік және метроны пайдалана алу;	6.3.4.1 қала жанындағы көліктері пайдалан	7.3.4.1 теміржол көлігі, вокзал, анықтама қызметтерінің	8.3.4.1 халықаралық, автокөлік, автобекеттердің	9.3.4.1 автокөлік, аэропорты пайдалану	10.3.4.1 транзит, билет броньдау туралы түсінік болу

	5.3.4.2 тірек-қозғалыс аппараты ы жағдайының ерекшеліктерін ескере отырып, жол қауіпсіздігі ережелерін білу; 5.3.4.3 қоғамдық көлікте көмек көрсету туралы өтінішке жауап беру алуы білу	а алу, көлікке жолаушыларды қауіпсіз түрде отырғызудың ерекшеліктерін білу; 6.3.4.2 жан-жақтағы адамдардан көмек сұрай алу; автобуска қауіпсіз түрде отырғызудың ережелерін білу; 6.3.4.3 экскалатор мен метроға отырғызу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу	ерекшеліктерін білу; 7.3.4.2 поездардың кестесін, жолақысы, поезға билет алуды білу; 7.3.4.3 жүк сөмкесін тапсыру ережелерін білу	ерекшелігін білу, билеттер алу; 8.3.4.2 автобустардың қозғалыс кестесін білу; бағыт бойынша билет құны және қажетті бағыттар бойынша билеттер алу	ерекшеліктерін білу; 9.3.4.2 ұшу құнын білу, билеттерді алу тәртібін білу; 9.3.4.3 жүк сөмкесін дұрыс рәсімдеуді білу; 9.3.4.4 интернет бойынша билеттерді алу ерекшелігін білу	
3.5 Жұмысқа орналастыру. Іскерлі	5.3.5.1 қалалық және ауылдық жерлердегі кәсіп	6.3.5.1 еңбек қызметін аң түрлерін білу	7.3.5.1 еңбек нысандарына қатысты адамдар	8.3.5. .нормативтік құжаттарды іріктеу	9.3.5.1. халықты жұмыспен ақтамамыс ыздандыр	10.3.5.1 тарифтік біліктілік разрядтарын пайдалана

к қарым-қатынас	түрлерін білу; 5.3.5.2 адамдардың кәсіптерін білу (дәрігер); 5.3.5.3 құрылысшы кәсібінің мәнін білу (сылақшы, тасқалаушы)	6.3.5.2 біліктіліктің кәсіби талаптарына сәйкестік деңгейін білу	арасындағы қатынас формаларын білу; менікі, сенік, біздікі түсініктері; 7.3.5.2 жеке, меншіктік, мемлекеттік және біріккен кәсіп түрлерін білу; 7.3.5.3 халыққа қызмет көрсету бойынша орталықтарды білу, электронды кезекке тұру және анықтама қызметін пайдалану	және жұмысқа орналастыру ережелерін білу; 8.3.5.2 әріптестермен қатынас жасаудың арақашықтығын сақтау, халыққа қызмет көрсету орталықтарының қызметін пайдалану	үмен айналысатын ұйым жұмысы туралы білу; 9.3.5.2 жұмысқа орналастыру бойынша орталықтар туралы білу; 9.3.5.3 халыққа қызмет көрсету орталығы туралы білу	отырып жалақы есептеуден бағдарлай болу; 10.3.5.2 еңбек заңнамасының негіздерін, жеңілдіктер түрін, еңбек тәртібін білу
-----------------	---	--	--	--	---	--

34. Осы Бағдарлама тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспары негізінде осы Бағдарламаның қосымшасына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық

сынып бойынша әр бөлімде қамтылатын оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

35. Бөлімдерді және тақырыптарды меңгеру сағаттарын қою мұғалімнің басшылығына сай жүргізіледі.

Негізгі орта білім беру деңгейінің
5-10 сыныптарына арналған
«Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау»
пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына қосымша

Тірек-қозғалыс аппараты бұзылған білім алушыларға арналған негізгі орта білім беру деңгейінің 5-10 сыныптары үшін «Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 5 - сынып:

1 - кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
«Денсаулық және қауіпсіз өмір салты» бөлімі		
Денсаулық және қоршаған орта	Жеке бас тазалығы	5.1.1.1 жеке бас тазалық ережелерін білу; жуынатын бөлмеде болу қауіпсіздігі
	Компьютерде жұмыс жасау ережелері	5.1.2.2 теледидар, электронды планшет, смартфон және компьютерде жұмыс жасау кезінде арқаны тік ұстау
	Иіссуларды пайдалану	5.1.1.4 иіссу мен жеке бас тазалық құралдарын дұрыс пайдалану; төтенше жағдайлар кезінде қағидаларға сәйкес әрекет ету
	Төтенше жағдайлар	5.1.1.2 өрт және жер сілкінісі кезінде өзін-өзі ұстаудың қарапайым ережелерін білу
Тамақтану	Тамақтанудағы азық-түліктер	5.1.2.1 азық-түліктің жарамдылық мерзіміне бағытталу алу
	Тамақ дайындауға қойылатын талаптар	5.1.2.2 тамақ дайындауға кезінде санитарлы-гигиеналық талаптарды ұстану
	Асүй құралдары	5.1.2.3 асүй жабдықтарын дұрыс тазалауды білу
	Тамақтану тәртібі	5.1.2.4 тамақтану тәртібін білу, үстелді безендіру мәзірі
	Тамақ дайындау	5.1.2.5 қарапайым салаттар жасай алу, шәй қайнату, жұмыртқа пісіру
	Жұмыс жасаудағы қауіпсіздік	5.1.2.6 кесетін құралдармен жұмыс жасауда қауіпсіздік техникасын ұстану (қайнаған су, эл. газ плита)
Одежда и обувь	Киім түрлері	5.1.3.1 киім мен бас киім түрлерін білу
		5.1.3.2 киім мен аяқ киімді өлшемі мен фасынына қарай таңдауды білу
		5.1.3.4 киімге күтім жасауды білу(тазалау)
		5.1.3.5 күнделікті аяқ киімге күтім жасауды білу
«Мен және менің отбасым» бөлімі		
Отбасылық және	Отбасы құрамы	5.2.1.1 отбасы құрамы мен туыстық

тұлғааралық қатынастар		қатынастарды білу
		5.1.1.2 отбасылық дәстүрді ұстану (туған күндерді атап өту)
		5.2.1.3 үлкендер мен балалар қатынастарының әдебін білу
Бос уақыт және қызығушылықтар	Белсенді демалыс	5.2.2.1 белсенді демалыс түрлері пен туризмді білу, табиғатқа шығу
		5.2.2.2 өзі қызығатын іспен айналысу (тігін тігу, тоқу, кесте тігу, құрастыру, үлгілеу)
		5.2.2.3 ойын-сауық орталықтарын білу, саябақтар мен жануарлар саябақтарды білу
Мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер	Мерекелер	5.2.3.1 халықаралық және мемлекеттік мерекелерді білу
		5.2.3.2 туған күндерді білу, сыйлықтар жасау және оны өткізуге дайындық жасау
		5.2.3.3 қазақтың ұлттық әдеп –ғұрыптарын білу «Бесік Той»
Отбасы экономика	Отбасы бюджеті	5.2.3.4 заманауи ақша белгілерінің түрлерін білу (ақшалай және монеталық)
		5.2.3.5 отбасы бюджетінің құрамдас бөліктері туралы түсінікке ие болу (кіріс, шығыс)
		5.2.3.6 төлем жасадва терминалды пайдалана алу
«Мен және қоғам» бөлімі		
Сауда және қызмет	Дүкен түрлері	5.3.1.1 дүкен түрлерін білу
		5.3.1.2 арнайы дүкендерді білу және дүкендерден зат алу
		5.1.1.3 интернет-дүкеннің ерекшелігін білу
Тұрғын үй	Тұрғын үй ғимараттары	5.3.2.1 тұрғын үй түрлерін білу «үй», «уақытша» тұрақ»
		5.3.2.2 .пәтердің санитарлық-тазалық талаптарын сақтау
		5.3.2.3 ұйықтайтын бөлмеде жайлы жағдай жасауды білу
Байланыс құралдары	Қатынас жасаудың заманауи құралдары	5.3.3.1 электронды пошта, интернетті дұрыс қолдану
		5.3.3.2 пошта жіберілімдерінің түрлерін білу (үйлердің мекен-жайы)
		5.3.3.3 хаттарды жіберу тәртібін білу
Көлік	Көліктің түрлері	5.3.4.1 қоғамдық көлік пен метроны пайдалана алу
		5.3.4.2 ТҚАБ ерекшелігін есепке ала отырып жолдағы ЖЖЕ білу
		5.3.4.3 қоғамдық көлікте көмек көрсету туралы өтінішті дұрыс жеткізу
Жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-	Кәсіп	5.3.5.1 қалалық және аулдық жерлердегі кәсіп түрлерін білу
		5.3.5.2 адам кәсіптерін білу (дәрігер)

қатынас		5.3.5.3 құрылысшы кәсібінің маңыздылығын білу (сылақшы тас қалаушы)
---------	--	---

2) 6 - сынып:
2 - кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
«Денсаулық және қауіпсіз өмір салты» бөлімі		
Денсаулық және қоршаған орта	Жеке бас тазалығы	6.1.1.1 денсаулықтағы ауытқушылықтар есебімен негізгі қозғалыс дағдыларын білу және жасай алу; әртүрлі тәсілдермен емдік-түзеу жаттығуларын жасау
		6.1.1.2 аяқ-қол терісі жәнетырнақ күтімі; қайшы, маникюрдің өзге заттарын дұрыс пайдалану
	Медициналық мекемелер	6.1.1.3 медициналық мекеме қызметкерлері; жедел жәрдем шақыру
		6.1.1.4 дене қызуын өлшеуді білу; жараларды таңу және су тасқыны кезінде өзін-өзі ұстау
Тамақтану	Тамақ дайындау	6.1.2.1 тамақ дайындау және азық-түлікті сақтау кезіндегі санитарлық-тазалық талаптарды білу;
		6.1.2.6 көкөніс алғашқы рет жылылай өңдеуді жүзеге асыру, оны дайындауды білу
		6.1.2.2 электр плитасын пайдалана алуды білу сіріңке мен электртұтатқышды пайдалану
		6.1.2.3 асүйде қозғалы кезінде қауіпсіздік ережесін ұстану
		6.1.2.4 макарон өнімдерін дайындауды білу; макроннан жасалған гарнир
		6.1.2.5 жарма түрлерін білу; ботқа мен жармалардың бірінші өңделуі
		6.1.2.6 көкөністердің бірінші жылыдай өңделуін жүзеге асыру; дайындау тәсілдері
Киім мен аяқ киім	Киім күту	6.1.3.1 киім затбелгісіндегі шартты белгілерді білу (қысымы, үтіктеу, жуу)
		6.1.3.2 ұсақ киім жөндеу (түйме тағу, жамау)
		6.1.3.3 жуу құралдарының типтерін білу, олардың қолмен жууда және жуу мәшинесімен жуудағы қызметтерін білу
		6.1.3.4 әрбір матаның түрлеріне байланысты үтікті басқара алу
«Мен және менің отбасым» бөлімі		
Отбасылық және тұлғааралық қатынастар	Отбасы мүшелері	6.2.1.1 отбасы мүшелерінің арасында міндеттемелерді бөлу; 6.2.1.2 туыскандармен өткізілетін іс-шараларды білу
	Қоғамдық орындарда	6.2.1.3 кино, театре, кітапханада өзін-өзі

	өзін-өзі ережелері	ұстау	ұстау ережелерін білу
Бос уақыт және қызығушылықтар	Үй жануарлары	6.2.2.1	үй жануарларына күтім жасай алу және өолдан сыйлық дайындау және олардың мазмұнын білу; оларды асыруда санитарлық-гигиеналық талаптарды білу
		6.2.2.2	аквариумге күтім жасау ережелерін білу;
		6.2.2.3	өз қолымен сыйлықтар дайындау
Праздники, торжества, традиции	Мерекелер	8.2.3.1	ұлттық мерекелердің тарихы мен күндерін білу, Қазақстан Республикасының мерекелерінің тарихын білу, оларды өткізу ерекшеліктерін, өткізу дәстүрлерін білу
		6.2.3.2	«құрбан-айт» мұсылман мерекесін өткізу дәстүрлерін білу
		6.2.3.3	қазақтың әдеп-ғұрыптарын білу: «Тұсау кесер»
Отбасы экономикасы	Ақша	6.2.4.1	ақшаның қызметінің білу, алынған тауар мен қызмет үшін төленетін қолма-қолсыз ақша түрлерін білу;
		6.2.4.3	жиналған қолма-қол және қолма-қолсыз жиналған ақшаның түрлерін білу
		6.2.4.2	ақша қорлары мен жинақтарын білу
		6.2.4.3	карточка бойынша қолма-қол және қолма-өолсыз есептеу түрлері
«Мен және қоғам» бөлімі			
Сауда мен қызметтер	Дүкендер және оның бөлімдері	6.3.1.1	тауар құны, дүкен бөлімшелерін білу;
		6.3.1.2	тауарлар сұрыптамасын, құнын білу
		6.3.1.3	кондитерлік және аспаздық өнім түрлерінің дүкендерін білу және кондитерлік тауар ассортиментін білу
	Қызмет көрсету түрлері	6.3.1.4	қызмет көрсету түрлерін білу (мобильді телефондар, тұрмыстық техника)
Тұрғын үй	Үй жинау	6.3.2.1	корпустық жиһаздарға күтім жасау ережелерін білу;
	Мектеп оқушысының жұмыс орнын ұйымдастырудың негізгі ережелері	6.3.2.2	мектеп оқушысының жұмыс орнын ұйымдастырудың негізгі ережелерін білу, жарық беруші құралдарды пайдалану
	Жарық беруші құралдарды	6.3.2.3	жарық шамдар түрлерін білу және оларды қолдана алу
Байланыс құралдары	Негізгі байланыс құралдар	6.3.3.1	телефон құралдарын пайдалана алу, құжаттарды факспен жіберу
Көлік	Көліктің қаладан тыс түрлерін пайдалана алу	6.3.4.1	қала сыртындағы көлікті пайдалану ерекшелігін білу, көлікке қауіпсіз міну және жолда өзін-өзі ұстау ережелерін білу
	Қоғамдық көлікте өзін-өзі ұстау ережелері	6.3.4.2	жан-жақтағы адамдрдан көмек сұрай алу; автобусқа қауіпсіз отырғызу ережелерін білу

		6.3.4.3 көлік құралдары, метро, эскалаторға отырғызу кезінде қауіпсіздік техникасы ережелерін білу
Жұмысқа орналастыру. Іскерлік қатынас	Еңбек қызметі	6.3.5.1 еңбек қызметінің түрлерін білу
		6.3.5.2 кәсіби талаптардың белгілі бір деңгейіне сәйкес болуды білу

3) 7 - сынып:

3 – кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
«Денсаулық және қауіпсіз өмір салты» бөлімі		
Денсаулық және қоршаған орта	ж\Жеке бас тазалығы	7.1.1.1 күн тәртібін білу; төсек тысын ауыстыру жиілігі
	Үйдегі дәрілік заттар қорапшасы	7.1.1.2 суық тиіп ауыру кезінде дәрілік тұнбалар мен қайнатпаларды білу: жараларда, зақымдауларда, шығарып алған кезде, сыну кезінде алғашқы медициналық көмек көрсету; емдеудің халықтық түрлерін білу
	Төтенше жағдайлар	7.1.1.3 өрт кезінде өзін-өзі ұстаудың қарапайым ережелерін білу
Тамақтану	Тамақ жасау	7.1.2.1 бірінші, екінші, үшінші тағамдарды дайындай алу
		7.1.2.2 үстелді дұрыс безендіруді білу үстел үстінді өзін-өзі ұстау ережелері
		7.1.2.3 сорпа мен борщ, кисель және жемістерден компот дайындай алу
Киім мен аяқ киім	Әр түрлі киімге күтім жасау	7.1.3.1 теріден жасалған киімге күтім жасауды білу
		7.1.3.2 былғарыдан жасалған киімге күтім жасауды білу
		7.1.3.3 тоқылған заттарды жуу, үтіктеу ерекшеліктері
«Мен және менің отбасым» бөлімі		
Отбасы және тұлғаралық қатынастар	Қонақ күту ережелері	7.2.1.1 қонақ күту ережелерін білу және қонақта өзін-өзі ұстаудың әдебін білу
Бос уақыт пен қызығушылықтар	Кітапханаға бару	7.2.2.1 кітапханаға баруды білу
	Теледидар бағдарламалары	7.2.2.2 теледидар бағдарламаларына таңдау жасау және оны көру
	Әлеуметтік желідегі қарым-қатынас	7.2.2.3 әлеуметтік желіде қарым-қатынас жасай алу
Мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер	Мерекелер	7.2.3.1 ұлттық мерекелердің тарихы мен күндерін білу, Қазақстан Республикасының мерекелерінің тарихын білу, оларды өткізу ерекшеліктерін, өткізу дәстүрлерін білу
		7.2.3.2 православиелік мерекелердің өткізілуін білу

		7.2.3.3 «Сундет той» өткізу ережелерін білу
Отбасы экономикасы	Үй шаруашылығындағы үнемдеулер	7.2.4.1 үй шаруашылығындағы үнемдеулер туралы білу
	Терминал арқылы төлеуді пайдалану	7.2.4.2 терминалды пайдалануды білу және шоттарды толықтыру
	сатып алуды жоспарлау	7.2.4.3 киім мен жиһаз сатып алуды білу және жоспарлау
«Мен және қоғам» бөлімі		
Сауда мен қызметтер	Тауар сатып алу	7.3.1.1 тауар сатып алу тәсілдерін білу (бөлшек және көтерме)
	Өім қамтамасындағы жарамдылық мерзімі	7.3.1.2 өнімнің жарамдылық мерзімін білу
	Жөндеу шеберханасы	7.3.1.3 киім мен аяқ киімді жөндеу бойынша шеберхана түрлерін білу
Тұрғын үй	Тұрғын үй	7.3.2.1 ғимаратты маусым бойынша тазалау ережелерін білу
		7.3.2.2 косметикалық жөндеу жұмыстарының маңыздылығын түсін
		7.3.2.3 жиһазды дұрыс қоюды білу
Байланыс құралдары	Бандероль түрлері	7.3.3.1 бандероль түрлерін білу, қаптау тәртібі мен бандерольді жіберуді білу
	Хат жіберу	7.3.3.2 жіберу құнын білу
Көлік	Темір жол көлігі	7.3.3.3 электронды пошта арқылы хат жіберуді білу
		7.3.4.1 теміржол көлігі, бекет, анықтама қызметтерінің ерекшеліктерін білу
		7.3.4.2 поезд кестесін білу, жол жүру құны, темір жол жол жүру билеттерін иемден
Жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-қатынас	Меншік объектісі мен субъектісі	7.3.4.3 жол сөмкесін өткізу ережелерін білу
		7.3.5.1 адамдар, еңбек және заттар арасындағы қатынас формаларын білу, «менікі», «сенікі», «біздің», «өзгенікі» түсініктері
	Халыққа қызмет көрсету орталықтары	7.3.5.2 меншік формаларын білу: мемлекеттік, жеке, біріккен
		7.3.5.3 халыққа қызмет көрсету орталықтарын, электронды кезекке тұру және анықтама қызметін пайдалануды білу

4) 8 - сынып:

4 – кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
«Денсаулық және қауіпсіз өмір салты» бөлімі		
Денсаулық және қоршаған орта	Жеке тазалық: бет күтімі.	8.1.1.1 бет терісі тазалығының талаптарын сақтай алу

	Паразиттік инвазивті аурулар	8.1.1.2 тазалық-гигиеналық талаптарды сақтай алу және арнайы құралдардың көмегімен алдын-алу шараларын ұстану
		8.1.1.3 тазалық-гигиеналық талаптарды сақтай алу және арнайы құралдардың көмегімен алдын-алу шараларын ұстану
	Төтенше жағдайлар кезіндегі алғашық көмек	8.1.1.4 оқыс оқиғалар кезінде. Үсудің әртүрлі деңгейлері кезінде алғашық көмек көрсете алу денені жылыту; ыстық ішу; сабынмен зақымдалған бөліктерді жуу, қармен ысқыламау. Қатты үсіген кезде ауруханаға жеткіз
Тамақтану	Қамыр түрлері	8.1.2.1 қамыр түрлерін білу және оның қызметін білу
		8.1.2.2 микротолқынды пештер, әмбебап ас пісіру құралының қызметтерін білу және қауіпсіздік техникасы ережелерін білу
	Қышқыл-сүтті сусындар	8.1.2.3 қышқыл-сүтті сусындар қандай қандай сүттен жасалатынын білу (қымыз, шұбат, айран)
Киім мен аяқ-киім	Киім мен аяқ киім өлшемдер.	8.1.3.1 киім мен аяқ киім өлшемдеріне бағыттала алу
	Жағдайға сәйкес киім таңдау	8.1.3.2 жағдайларға байланысты киім таңдай алу
		8.1.3.3 кәсібіне байланысты іскерлік және өндірістік киімге таңдау жасай алу
«Мен және менің отбасым» бөлімі		
Отбасылық және тұлғааралық қатынастар	Қарама-қайшы жыныстағы адаммен қатынас құру	8.2.1.1 қызды шақыра алу, оған сыпайы қарым-қатынас таныту
		8.2.1.2 қарама-қарсы жыныстағы адаммен дұрыс қарым-қатынас құруды, адамның сексуалды физиологиясы мен психологиясын білу
		8.2.1.3 қызбен мәдени қарым-қатынас жасай алу, әдепті сөйлесу (сәлемдеус, өтініш айту, кешірім сұрау, кешірім сұраған кезде жауап беру)
Бос уақыт және қызығушылықтар	Бақша егу	8.2.2.1 топырақ дайындау, дән егу, көшеттерді тере алдына отырғызу
	Мәдени іс-шаралар	8.2.2.2 театрға баруды ұйымдастыра алу
Мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер	Мерекелер	8.2.3.1 ұлттық мерекелердің тарихы мен күндерін білу, Қазақстан Республикасының мерекелерінің тарихын білу, оларды өткізу ерекшеліктерін, өткізу дәстүрлерін білу
	Кәсіби мерекелер	8.2.3.2 Білім күнін, Қазақстан Республикасының тәуелсіздік күнін, Қазақстан халықтарының достастығы күнін білу;

	Қазақтың ұлттық әдеп –ғұрыптары	8.2.3.3 қазақтың ұлттық әдеп –ғұрыптарын білу;құда түсу,қалындықты шығарып салу
Отбасы экономика	Жазғы демалысты жоспарлау	8.2.4.1 жазғы демалысты жоспарлай алу, қызмет көрсету қызметіне төлем жасау және дұрыс толтыру
	Тұрғын үйде қамтамасыздандыру	8.2.4.2 әртүрлі қызмет көрсету түрлерін білу, ағымдық шығындардың есебін жүргізу
	Мәдени қажеттіліктерді өтеуге кететін ағымдық шығындар	8.2.4.3 әртүрлі қызмет түрлерін пайдалана алу және оларды қажеттіліктері бойынша бөлу
«Мен және қоғам» бөлімі		
Сауда мен қызметтер	Сауда орталықтары	8.3.1.1 сауда орталықтары, бутиктер мен олардың жұмыс тәртіптерін білу
		8.3.1.2 өнім затбелгісіндегі зиянды қоспаларды анықтай алу
	Сұлулық салондары мен шаштараздар	8.3.1.3 әртүрлі сұлулық салондары мен шаштараздарды білу
Тұрғын үй	Пәтерді (үйді) орналастыру	8.3.2.1 үй, қонақ бөлмеге интерьер таңдай алу
		8.3.2.2 қозалту мүмкіндігіне қарай жиһаздарды қоя алу
	Жуу (жинау)	8.3.2.3 санитарлық торапқа тазалық жүргізе алу және жуатын құралдарды пайдалана алу
Байланыс құралдары	Телефон	8.3.3.1 телефон, мобильді телефон, анықтамаларды пайдалана алу және жедел әрекет ету тобын шақыру
		8.3.3.2 телефонды пайдалана алу және халықаралық сөйлесулердің тарифін білу
		8.3.3.3 мобильді байланыс пен интернетті пайдалана алу
Көлік	Халықаралық автокөлік	8.3.4.1 халықаралық, автокөлік, автобекеттердің ерекшелігін білу, билеттер алу
		8.3.4.2 автобустардың қозғалыс кестесін білу; бағыт бойынша билет құны және қажетті бағыттар бойынша билеттер алу
Жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-қатынас	Жұмысқа орналасу	8.3.5.1 нормативтік құжаттарды іріктеу және жұмысқа орналастыру ережелерін білу
		8.3.5.2 әріптестермен қатынас жасаудың арақашықтығын сақтау, халыққа қызмет көрсету орталықтарының қызметін пайдалану

5) 9 - сынып:
5 - кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
----------------------------	---------------------------------------	------------------

«Денсаулық және қауіпсіз өмір салты» бөлімі		
Денсаулық және қоршаған орта	Салауатты өмір салты	9.1.1.1 дұрыс өмір сүре алу
		9.1.1.2 венерологиялық аурулар алдын-алу шараларын білу
		9.1.1.3 ауруларға дұрыс күтім жасау; еңбекқабілетсіздігі туралы қағазды толтыру
		9.1.1.4 тұрғылықты жері бойынша дәрігерге қаралу талонын алуды білу
		9.1.1.5 терминалды дұрыс пайдалана алу, электронды кезек арқылы кезекке тұру
Тамақтану	Ет тағамдарын дайындау бұрыш.	9.1.2.1 ет тағамдарын дайындау тәсілдерін білу
	Диетамен тамақтану	9.1.2.2 диеталық тамақтану өнімдерінің түрлерін білу
	Қазақтың ұлттық тағамдарының ерекшеліктері	9.1.2.3 ұлттық тағамдарды дайындауды білу (бесбармақ, қуырдақ), үстелді безендіру
Киім мен аяқ киім	Киім стилі	9.1.3.1 киім үлгісі мен стиліне бағыттала алу
		9.1.3.2 сапалы киім мен аяқ киімді таңдай алу
		9.1.3.3 химтазалау қызметінің түрлерін білу
	Ұлттық нақыштағы әшекейлер	9.1.3.4 өз стилін ұлттық әшекейлермен безендіруді білу
«Мен және менің отбасым» бөлімі		
Отбасы және тұлғаралық қатынастар	Некеге тұру	9.2.1.1 некеге тұру ғұрыптарын білу, өз халқының дәстүрлерін білу
		9.2.1.2 некелік қатынас ерекшеліктерін білу
		9.2.1.3 күйзеліс жағдайын үлгілей алу
Бос уақыт пен қызығушылықтар	Өсімдіктерге күтім жасау	9.2.2.1 өсімдіктерге күтім жасай алу
	Қызығушылықтар бойынша үйірмелер	9.2.2.2 бос уақытты қызықты өткізе алу және қызығушылықтары бойынша үйірмелерге қатысу
Мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер	Мейрамдар	9.2.3.1 ұлттық мерекелердің тарихы мен күндерін білу, Қазақстан Республикасының мерекелерінің тарихын білу, оларды өткізу ерекшеліктерін, өткізу дәстүрлерін білу
	Мерейтойлар	9.2.3.2 тарих пен күндерді білу, зейнеткерлікке шығу
	Қазақтың құлттық дәстүрлері	9.2.3.3 қазақтың ұлттық әдеп –ғұрыптарын білу «Беташар»
Отбасы экономикасы	Сақтандыру	9.2.4.1 сақтандыру тәсілдері туралы білу және өз меншігі мен денсаулығын сақтандыру
	Несиелер	9.2.4.3 жинақтарды сақтау тәсілдері мен банктегі салым түрлерін білу
«Мен және қоғам» бөлімі		
Сауда және қызмет	Комиссиялық дүкендер	9.3.1.1 комиссиялық дүкен және оның түрлері мен маңыздылығы

	Базарлар мен нарық	9.3.1.2 базарлар мен нарықты, олардың маңыздылықтарын білу (бөлшек, көтерме)
	Полиграфиялық қызметтер	9.3.1.3 фотосалондар, полиграфиялық қызмет түрлерін білу, таксопарк қызметтері
Тұрғын үй	Үй жинау	9.3.2.1 үй жинау ережелері және жұмсақ еден төсеніштеріне күтім жасау
	Пәтердің ағымдық-жөндеу жұмысы	9.3.2.2 ағымдық жөндеу жұмыстарының кейбір үрдістерін білу
	Киіз үй	9.3.2.3 қазақ үй интерьерін рәсімдеуде халықтық декоративтік шығармашылық өнімдерінің маңызын білу
Байланыс құралдары	Ақша аударымдары	9.3.3.1 ақша аударымдарын жіберуге арналған бланктерді толтыра алу
		9.3.3.2 аударым түрлері мен қызмет құнын білу
	Қазақстан Республикасының мобильді оператор түрлері	9.3.3.3 Қазақстан Республикасының мобильді операторлардың түрлерін білу
Көлік	Авиакөлік	9.3.4.1 автокөлік, аэропортты пайдалану ерекшелігін білу
		9.3.4.2 қайта ұшу құнын білу. Билет алу тәртібі білу
		9.3.4.3 жүк сөмкесін дұрыс рәсімдеуді білу
		9.3.4.4 интернет арқылы билет алу ерекшеліктерін
Жұмысқа орналастыру	Жұмысқа орналастыру ұйымдары және бөлімдері	9.3.5.1 халықты жұмыспен қамтамасыздандырумен айналысатын ұйым жұмысы туралы білу
		9.3.5.2 жұмысқа орналастыру бойынша орталықтар туралы білу
	Халыққа қызмет көрсету орталықтары	9.3.5.3 халыққа қызмет көрсету орталығы туралы білу

б) 10 - сынып:

6- кесте

Ұзақмерзімді жоспар бөлімі	Ұзақмерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
«Денсаулық және қауіпсіз өмір салты» бөлімі		
Денсаулық және қоршаған орта	Демалысын ұйымдастыру	10.1.1.1 пикникке қатысу немесе өз бетінше ұйымдастыру
	Контрацепция тәсілдері	10.1.1.2 әр түрлі контрацепция әдістері туралы түсінік болу
Тамақтану	Асхана, дәмхана, мейрамхана	10.1.2.1 асхана, кафе, мейрамхана мәнін ажырата білу. Тағам дайындау және үстел, банкет, фуршет жасау стола, банкета, фуршета

	Коктейлдер	10.1.2.2 алкогольсіз коктейль, шейкер, миксер дайындау
Киім және аяқ киім	Жағдайларға сәйкес киім мен аяқ киім таңдау	10.1.3.1 жағдайларға сәйкес (жұмысқа, театрға жиналғанда); киім және аяқ киім таңдай білу
	Қазақтың ұлттық костюмдері	10.1.3.2 қазақтың ұлттық киімдерінің түрлерін білу
«Мен және менің отбасым» бөлімі		
Отбасылық және тұлғааралық қатынастар	Отбасының психологиялық климаты	10.2.1.1 отбасылық өмірдің негізіндегі неке туралы, отбасылық бақыттың құрайтын бөліктері туралы, отбасының психологиялық климаты туралы, отбасылық өмірдің қиындықтары және оларды жеңу жолдары туралы түсінік болу
	Бала тууына отбасының дайындығы	10.2.1.2 жаңа туған балалға қараудың кезеңдерін білу
Бос уақыт және қызығушылықтар	Бау-бақша	10.2.2.1 бау-бақша негіздері туралы түсінік болу; бау-бақша учаскесін жоспарлауға қатынасу; жеміс-жидектер бұталар мен ағаштарды ажырата білу; оларды күту
Мерекелер, салтанаттар, дәстүрлер	Мерекелер	10.2.3.1 қазақ халқының дәстүрлі әдет-ғұрыптарын өткізуге қатысу және ұйымдастыру
	Мерекелеудегі қазақ халқының ұлттық дәстүрлері	10.2.3.2 «Бесік той», «Тұсаукесу той», «Сүндет той», «Тілашар» әдет-ғұрыптарды және олардың мәнін білу
Отбасы экономика	Жөндеу шеберханалары	10.2.4.1 жөндеу шеберханалары жұмысы туралы (аяқ-киім, қолшатыр) жалпы түсінік болу
	Фотоателье	10.2.4.2 фотоателье қызметтерін пайдалану ережесін білу
«Мен және қоғам» бөлімі		
Сауда	Жәрмеңке	10.3.1.1 жәрмеңкелер туралы түсінік болу
		10.3.1.2 көрме-жәрмеңкенің мәні туралы түсінік болу
Тұрғын үй	Тұрғын үйді сатып алу және сату	10.3.2.1 тұрғын үй сату және сатып алу, құжаттардың тізбесі туралы бағдарлай білу; нотариустың қызметтерін төлеуін білу
	Тұрмыстық қызмет	10.3.2.2 тұрмыс қызметін (жалға, пәтер жөндеу, тұрмыстық техниканы жөндеу) білу
Байланыс құралдары	Телефон. Ұялы телефон байланысы	10.3.3.1 АНАсы бар телефонды пайдалана білу
		10.3.3.2 ұялы телефон байланысын пайдалану ережесін сақтау
Көлік	Транзит	10.3.4.1 транзит, билет броньдау туралы түсінік болу

Жұмысқа орналастыру. Іскерлік қарым-қатынас	Еңбекақы	10.3.5.1 тарифтік біліктілік разрядтарын пайдалана отырып жалақы есептеуден бағдарлай болу
	Халықты әлеуметтік қорғау	10.3.5.2 еңбек заңнамасының негіздерін, жеңілдіктер түрін, еңбек тәртібін білу